

İTTİHAT VE TERAKKİ HÜKÜMETİ DÖNEMİNDE LIBERAL İKTİSAT VE MİLLİ İKTİSAT POLİTİKALARI (1908-1918)

Ömer Faruk TEMİZGÜL¹

Öz

İttihat ve Terakki Hükümeti döneminde uygulanmış olan liberal ve milli iktisat politikaları İttihat ve Terakki Hükümeti'nin siyasi politikalarına göre şekil almış ve gelişmiştir. İttihat ve Terakki Hükümeti döneminde uygulanmış olan liberal iktisat ve milli iktisat politikalarının ortak noktası Türk- Müslüman halkı ticarete ve girişimciliğe alıştırmak, bir Türk-Müslüman burjuvazisi ortaya çıkarmak olmuştur.

İktisadın şahısta şekillendiği ve geliştiği liberal iktisat politikası Avrupa sermayesinin desteğini arkasına almamış ve ticari işlerde gayrimüslimler kadar etkin olmamış Türk-Müslüman halkın daha fazla zarara uğramasına sebep olmuştur. İktisadın devlet eli ile geliştiği ve şekillendiği milli iktisat modeli ise savaş döneminde uygulandığı için ülkedeki ekonomik kalkınmadan daha çok savaşın olağanüstü giderlerini ve savaştan kaynaklı ekonomik sorunlarla mücadele eden bir milli iktisat politikası uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler

İttihat ve Terakki
Liberal İktisat
Milli İktisat

Makale Hakkında

Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi : 18.11.2021
Kabul Tarihi : 27.11.2021
E-Yayın Tarihi : 30.11.2021

LIBERAL ECONOMY AND NATIONAL ECONOMIC POLICIES IN THE PERIOD OF THE GOVERNMENT OF CUP AND (1908-1918)

Abstract

Liberal and national economic policies implemented during the İttihat ve Terakki (Union and Progress) Government were shaped and developed according to the political policies of the İttihat ve Terakki (Union and Progress) Government. The common points of liberal economic and national economic policies implemented during the period of the İttihat ve Terakki (Union and Progress) Government were to accustom the Turkish Muslim people to trade and entrepreneurship and to create a Turkish Muslim bourgeoisie.

The liberal economic policy, in which the economy is shaped and developed by individuals, did not get the support of the European capital and was not as effective as the non muslims in commercial affairs, causing more losses to the Turkish Muslim people. Since the national economy model, in which the economy was developed and shaped by the state, was implemented during the war, a national economy policy was implemented during the war, a national economy policy was implemented that struggled with the extraordinary expenses of the war and the economic problems arising from the war rather than the economic development in the country.

Keywords

Committee of Union and Progress
Liberal Economics
National Economy

Article Info

Research Article

Received : 11.18.2021
Accepted : 11.27.2021
Online Published : 11.30.2021

Kaynakça Gösterimi: : Temizgül, Ö. F. (2021). "İttihat ve Terakki Hükümeti Döneminde Liberal İktisat ve Milli İktisat Politikaları (1908-1918)". Toplum, Ekonomi ve Yönetim Dergisi, 2(2), 38-46

Citation Information: Temizgül, Ö. F. (2021). "Liberal Economy and National Economic Policies In The Period of The Government of Cup and (1908-1918)". Journal of Society, Economics and Management, 2 (2), 38-46.

GİRİŞ

İttihat ve Terakki Cemiyeti 2 Haziran 1889 tarihinde bir grup askeri tıbbiye öğrencisi tarafından kurulmuştur (Karabekir, 2011: 281). İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurucuları Konyalı Hikmet Emin, Arapkırlı Abdullah Cevdet, Diyarbakırlı İshak Sukuti, Ohrili İbrahim Ethem, Kafkasyalı Mehmet Reşit'tir (Karabekir, 2011: 281). İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin muhalefet noktasını Sultan II. Abdülhamid oluşturmuştur. Cemiyet Sultan II. Abdülhamid iktidarından hoşnut olmayan kesimin toplanma noktası olmuştur (Toprak, 2018: 70). 31 Mart vakası sonrası Sultan II. Abdülhamid'in tahtan indirilmesi ile İttihat ve Terakki Cemiyeti devletin yönetimini ele almıştır (Uran, 2017: 39).

İttihat ve Terakki Cemiyeti iktidarı döneminde devletin uygulamış olduğu iktisat politikaları iki kısma ayrılmıştır. 1908-1913 arası dönem liberal iktisat politikalarının uygulandığı ve benimsendiği yıllar olmuştur. 1913- 1918 arası dönem ise milli iktisat politikasının benimsendiği ve yürütüldüğü yıllar olmuştur. Bu makale konusu itibarı ile İttihat ve Terakki iktidarı döneminde uygulanan liberal iktisat politikası ve Milli iktisat politikasından bahsetmektedir.

1. Liberal İktisat Politikası 1908-1913

İttihat ve Terakki'nin içinde bulunduğu ve yetiştiği Selanik şehrinin hürriyetçi ve kozmopolit yapısı 1908 sonrası Sultan II. Abdülhamid'in tahtan indirilerek İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iktidara gelmesinden sonra da kendisini göstermiştir. İttihat ve Terakki'nin liberal görüşü hem siyasi alanda hem de iktisadi alanda kendisini göstermiştir. İttihat ve Terakki ekonomide liberal iktisat modelini benimsemiştir. Liberal iktisat politikasında toplumun çıkarlarından çok bireyin çıkarları ön planda olmuştur. İttihat ve Terakki iktisadının ilk dönemi liberal iktisat politikalarının ön planda olduğu yıllar olmuştur. İttihat ve Terakki Hükümeti'nin Maliye Nazırı olan Mehmet Cavit Bey kurucuları arasında olduğu Ulum-ı İktisadiye ve İçtimaiye Mecmuasında yazmış olduğu makaleler de liberal iktisat politikasından bahsetmiştir (Yıldız, 2014: 36). Liberal iktisat politikası Osmanlı ekonomisinde büyük bir paydaya sahip olan gayrimüslim ve Avrupalı yatırımcıların sayısında artışa neden olmuştur (Yıldız, 2014: 37). Yerel yöntemlerle üretim yapan Osmanlı üreticisi liberal iktisat politikasının ortaya çıkardığı rekabet ortamında Avrupalı Sanayi üreticisi ile rekabet edememiştir. Bu durum Osmanlı üreticisinin giderek zarar etmesine ve yoksullaşmasına neden olmuştur (Toprak, 2018: 48). Buradan anlaşılacağı üzere liberal iktisat politikası Osmanlı ekonomisi içinde yerel yöntemlerle üretim yapan Türk-Müslüman kesimin Avrupalı yatırımcı ve gayrimüslim üreticiler karşısında zarar etmesine neden olmuştur. Liberal iktisat politikası süresince Türk-Müslüman tebaa iktisadi açıdan giderek zayıflarken Avrupalı yatırımcılar ve gayrimüslim üreticiler giderek zenginleşmiştir. Liberal iktisat politikası çerçevesinde II. Meşrutiyetin ilanı sonrası serbest ticaret ve girişim özgürlüğüne fırsat oluşturmak için Lonca teşkilatının kaldırılması, lonca teşkilatı içerisindeki örgütsel dayanışma ile varlığını devam ettiren Türk-Müslüman zanaatkâr birliğinin ortadan kalmasına neden olmuştur (Toprak, 2018: 48). İttihat ve Terakki için liberal politikaların bu kadar önemli olmasında İttihat ve Terakki'nin kuruluş geliştiği Selanik'in liberal ve kozmopolit ortamının büyük yeri olmuştur (Toprak, 1995: 5). İttihat ve Terakki Hükümeti uygulamış olduğu liberal iktisat politikası ile birlikte devlet

kendisine gelir oluşturmak için iktisadi hayata ve ticari faaliyetlere müdahale etmekten vazgeçmiştir. Devlet bireye sunduğu girişim imkânı ile iktisadi yaşamı güçlendirmeyi amaçlamıştır. İktisadi yaşamın güçlenmesi devletin bireyden topladığı vergi oranını artıracaktır. Bireyden toplanan vergi oranındaki artış devletin dolaylı yolla gelirini artıracaktır. Devlet bu sayede iktisadi yaşama müdahale etmeden gelir sağlamaya çalışmıştır (Toprak, 1995: 2). Dönemin düşünce adamlarından olan Namık Kemal(Çavdar, 1992: 44-45)başta olmak üzere Portakal Mikail Paşa ve Ohannes Paşa liberal iktisat politikasını yazıları ile desteklemiştir (Çavdar, 1992: 28). Liberal iktisat politikası ile birlikte Osmanlı toplumunda sanayi yatırımlarına verilen önem hızla artmıştır (Toprak, 2018: 295). II. Meşrutiyet ile birlikte gelen süreçte Türk Müslüman üreticiye ve tüccara destek sağlamak için kredi bankaları ve kooperatifler kurulmuştur (Toprak, 2018: 233). Liberal iktisat politikasının uygulanmaya başlaması ile birlikte Osmanlı Devleti'nin batı ile olan ilişkilerindeki artış beraberinde Osmanlı toplumunda para politikasına verilen önemi artırmıştır (Toprak, 2018: 233). İttihat ve Terakki Hükümetinin liberal iktisat politikası görüşü Balkan savaşları ile beraber değişmeye başlayan siyasi politikası gibi değişime uğramıştır (Akşin, 2018: 254). Buradan anlaşılacağı üzere yapılan savaşlar ve devletin uğradığı toprak kayıpları liberal politikaların sanıldığı gibi devletin kalkınmasına yarar sağlamadığı ve devleti yıkılışa götürdüğü anlaşılmıştır. Siyasi ortamdaki politika değişimi iktisadi alanda değişimi de beraberinde getirmiştir. Balkan savaşlarından sonra İttihat ve Terakki Hükümeti liberal iktisat politikalarını bırakarak önceye göre daha devletçi olan milli iktisat politikalarını uygulamaya başlayacaktır.

2. Milli İktisat Politikası

Balkan savaşlarına kadar İttihat ve Terakki'nin politikasını oluşturan liberal iktisat politikası Balkan savaşları ile değişmeye başlayacaktır. Balkan savaşlarındaki yenilgi İttihat ve Terakki yapısında kimliksel değişime neden olmuştur. İttihat ve Terakki'nin liberal yapısı Balkan savaşları ile birlikte daha milli bir yapıya dönüşmeye başlamıştır (Akşin, 2018: 254). Trablusgarp savaşı ile İtalya Libya'yı kendi toprağına katarken, Balkan devletleri ise Balkan savaşları ile birlikte Osmanlı Devleti'nin Edirne'ye kadar olan Balkan topraklarını ele geçirmişlerdir (Ahmad, 1999: 185). Balkan savaşlarının sonucunda Osmanlı devletine çok uluslu yapısını kazandıran Balkan topraklarının elden çıkması İttihat ve Terakki Hükümetinin siyasi politikasında değişimin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Ahmad, 1999: 186). İttihat ve Terakki hükümeti içerisindeki bu siyasal değişim beraberinde iktisadi politikadaki değişimi de getirmiştir. İttihat ve Terakki hükümeti liberal iktisat politikasından ayrılarak daha milli bir iktisat politikası uygulamaya başlayacaktır (Yıldız, 2014: 37-38). 1913 sonrası dönemde uygulanmaya başlanan milli iktisat politikası ile Türk-Müslüman unsur ticari hayatta gayrimüslimlere ve Avrupalılara karşı kayırmaya başlanmıştır (Toprak, 1995: 7). Milli iktisat politikası ile birlikte Osmanlı toplumuna gelir kaynağı olarak devlet yerine ticaretin örnek alınması yönünde Türk-Müslüman halka yol gösterilmiştir (Toprak, 1995: 7). 1913 yılında toplanan İttihat ve Terakki kongresinde milliyetçilik akımının etkileri fazlasıyla görülmüştür. Kongrede altı bölümden oluşan siyasi programda en büyük kısım ülkenin iktisadi durumuna ayrılmıştır (Tunaya, 1989: 235). Osmanlı Devleti'nde Osmanlı halkını sanayi kuruluşlarını kurmaya yönlendirmek için ve mevcut sanayi kuruluşlarını güçlendirmek için Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarılmasına karar verilmiştir (Tunaya, 1989: 236). Osmanlı Devletinde üretim sermayesinin yeni

yatırımlara girecek kadar güçlü olamamasından dolayı ticarete Türk-Müslüman yatırımcısı sadece aracı konumunda kalmıştır (Ortaylı, 1981: 24,25).

Osmanlı Devleti Trablusgarp ve Balkan savaşlarının etkisini üzerinden atamadan 1914'te 1.Dünya savaşı başlamıştır (Toprak, 2018: 383). Osmanlı devletinin 1.Dünya savaşına girmesi ile beraber Osmanlı erkeğinin silah altına alınması ülkedeki tarımsal üretimde büyük düşüşlere neden olmuştur. Osmanlı ekonomisinin büyük oranda tarıma dayalı olmasından dolayı devlet tarımsal üretimin düşmesi ile gelir kaybına uğramıştır (Toprak, 2018: 383). Savaş döneminde tarımsal üretimdeki düşüklük nedeni ile Osmanlı devleti büyük kentlerin iâşesini yurt dışından sağlamaya çalışmıştır (Boratav, 2010: 32-33). İttihat ve Terakki Hükümeti'nin milli iktisat politikasını uyguladığı yıllar 1.Dünya savaşı yılları olmuştur. Milli iktisat politikası çerçevesinde İttihat ve Terakki hükümetinin aldığı en önemli kararlardan biri Yabancı devletlere verilen kapitülasyonların kaldırılması olmuştur. 8 Eylül 1914 tarihinde Sait Halim Paşa başkanlığında toplanan hükümet, Adliye Nazırı Pirizade İbrahim Ethem Bey başkanlığında toplanan komisyonun kapitülasyonların kaldırılması hususundaki kararını kabul etmiştir ve kamuoyuna ilan etmiştir (Akyıldız, 2018: 190). Kapitülasyonların kaldırılması hususunda Osmanlı devletine tepkiler olsa da bu etkiler savaş ortamından dolayı büyük olmamıştır (Akyıldız, 2018: 191). 1 Dünya savaşı ortamında kapitülasyonların kaldırılması ile birlikte Düyûn-ı Umûmiyye'nin faaliyetleri de askıya alınmıştır (Toprak, 2018: 13). Savaş öncesi dönemde büyük ayrıcalıklara sahip olan yabancı şirketlerin denetim altına alınması Türk Müslüman şirketlerin daha ayrıcalıklı bir konuma gelmesini sağlamıştır (Toprak, 2018: 13). İttihat ve Terakki hükümetine 1. Dünya savaşı milli iktisat politikası çerçevesinde oluşturulmak istenen Türk-Müslüman iş adamının oluşması için gerekli ortamı sağlamıştır (Toprak, 2018: 135). Savaş ortamının neden olduğu kargaşa ortamı devlette iktisadi yaşama müdahale etme ihtiyacı uyandırmıştır. Müslüman Türk unsurun girişimciliğe özendirilmesi ve sermaye birikiminin girişimcide oluşabilmesi için spekülâtif kazançlara tolerans tanınmıştır (Toprak, 2018: 135). İttihat ve Terakki Hükümeti savaş ortamında giderleri karşılayabilmek için Türk-Müslüman tebaanın desteklerine sürekli olarak başvurmuştur. Ordunun ihtiyaçlarını halktan karşılayabilmek için sürekli olarak kampanyalar yapmıştır. Hükümet tarafından desteklenerek yapılan kampanyalar neticesinde halktan toplanan yardımlar ile İttihat ve Terakki Hükümeti iç borçlanmayı sağlayabilmiştir (Toprak, 2018: 31). 1.Dünya savaşının devam ettiği yıllarda (1916) çıkarılan nizamnameler ile ihracı serbest olan, yasak veya kısıtlı olan mallar belirlenmiştir. Gene aynı yıl içerisinde İtibar-ı Milli Bankası kurulmuştur (Toprak, 2018: 72). Milli İktisat politikası çerçevesinde sermayesi 8 milyon lirayı bulan anonim şirketler kurulmuştur. Milli İktisat politikası çerçevesinde yerli sermayenin yolu olabildiğince açılmaya çalışılmıştır. Bundan sonra yabancı yatırımcılar yerli sermayenin desteği ve yerli yatırımcılar olmadan ülke içerisinde herhangi bir girişimde bulunamayacaklardır (Toprak, 2018: 72).

İttihat ve Terakki Hükümeti kapitülasyonların kaldırılmasının milli iktisadı gerçekleştirmek için tek başına yeterli olmadığını anlamıştır. Milli iktisadın tam anlamı ile gerçekleştirilebilmesi için devletin desteğinin sağlanması ve devletin kontrolünde oluşturulan ve geliştirilen bir milli ekonomiye gerek duyulmuştur (Ahmad, 1999: 191). 1914-1918 yılları arasında İttihat ve Terakki milli bir ekonomi oluşturmaya çalışmıştır (Karpat, 2019: 116). Savaş döneminde oluşturulmaya çalışılan milli iktisat

politikası neticesinde İttihat ve Terakki Hükümeti kendi imkânları dâhilinde idare etmeye çalışmıştır. 1. Dünya savaşı boyunca İttihat ve Terakki Hükümeti enflasyonu dengelemeye çalışmıştır. Savaş süreci boyunca enflasyona bağlı fiyat artışlarını engellemeye çalışmıştır (Toprak, 2018: 30). 1.Dünya savaşı Osmanlı devleti için bir geçiş dönemi olmuştur. Bu süreçte Osmanlı ekonomisinin ne tam anlamda milli ne de tam anlamda liberal olduğunu söylemek zordur (Çetinkaya, 2014: 143). Bu dönemde uygulanan milli iktisat politikası sınırlı olmuştur. Osmanlı devletinde sanayinin gelişmesindeki başlıca engelin ülkedeki sermaye yetersizliğinden ziyade, ülkede ekonomik kalkınmayı sağlayacak siyasi ve toplumsal ortamın olmamasından ve sermaye sahiplerinde girişimci ruhun olmamasından kaynaklandığını söyleyebiliriz (Çetinkaya, 2014: 143). 1. Dünya savaşının sonuna gelindiğinde Osmanlı Devleti'nin orduları yenilmiş, devletin sınırları küçülmüş ve halkı daha da yoksullaşmıştır (Çavdar, 1991: 109). 1918 yılına gelindiğinde İstanbul'da hayat pahalılığı Düyûn-ı Umûmiyye'nin belirlediği verilerden 15 kat daha artmıştır (Eldem, 1994: 131). İttihat ve Terakki Partisi savaşın son dönemlerinde devamlı eleştirilere ve saldırılara maruz kalmıştır. Savaşın bitiminde İttihat ve Terakki Hükümeti istifa etmiş ve yerini İtilaf Fırkasına terk etmiştir (Eldem, 1994: 130). İttihat ve Terakki Hükümeti'nin Balkan savaşları sonrası başlatmış olduğu milli iktisat politikası 1. Dünya savaşının sonuna kadar İttihat ve Terakki Hükümeti'nin istifa ettiği döneme kadar uygulanmıştır.

SONUÇ

İttihat ve Terakki kurulduğu 1889 tarihinden itibaren Sultan II. Abdülhamid'e karşı hoşnutsuz olan kitlenin toplanma yeri olmuş ve zaman içerisinde İttihat ve Terakki üyelerinin sayılarındaki artış ile güçlenerek Sultan II. Abdülhamid'e karşı güçlü bir muhalefete dönüşmüştür. İttihat ve Terakki Cemiyeti 31 Mart vakası sonrası Sultan II. Abdülhamid'i tahtan indirerek devlet yönetimine tamamen hâkim olmuştur.

İttihat ve Terakki Hükümetini uygulamış olduğu siyasi ve ekonomik politikalar yönünden iki döneme ayırmak mümkündür. İttihat ve Terakki Hükümeti tarafından 1908-1913 yılları arası dönem liberal iktisat politikası uygulanmıştır. 1913-1918 yılları arası dönem ise İttihat ve Terakki Hükümeti milli iktisat politikasını uygulamıştır.

Selanik'in kozmopolit liberal ortamında yetişen İttihat ve Terakki Cemiyeti kendisini iktidara getiren bu liberal havayı hem siyasi hem de iktisadi alanda devam ettirmeye çalışmıştır. İttihat ve Terakki Hükümeti liberal iktisat politikası ile devleti iktisadi hayattan uzak tutarak şahsı ön plana çıkarmaya çalışmıştır. Osmanlı halkını ticarete teşvik etmek ve halkta girişimcilik ruhunu oluşturarak devletin vergi gelirlerini artırarak devlete dolaylı yoldan gelir sağlamayı amaçlamıştır. Liberal iktisat politikasının oluşturmuş olduğu rekabet ortamında mücadele edemeyen Türk-Müslüman halk, Avrupalı ve gayrimüslim sermayedarlar ile rekabet edemeyerek daha fazla fakirleşmiştir. Balkan savaşları sonunda Osmanlı topraklarındaki küçülme beraberinde ülkedeki nüfus dağılımındaki değişimi getirmiştir. Bu değişim beraberinde İttihat ve Terakki Hükümeti'nin siyasi ve iktisadi politikalarındaki değişimi getirmiştir.

Milli iktisat politikası İttihat ve Terakki Hükümeti'nin 1913-1918 arası uyguladığı ekonomi politikasıdır. Savaş dönemine denk geldiği için milli iktisat politikasını savaşın şartlarına göre şekillenmiş

bir iktisat politikası olarak değerlendirebiliriz. İttihat ve Terakki Hükümeti milli iktisat politikası ile devlet kontrolünde ve desteğinde gelişen Türk-Müslüman iş adamlarının ülke ticaretinde ön planda olduğu bir ekonomi modeli oluşturmaya çalışmıştır. Milli iktisat politikasının savaş döneminde uygulanmasının hem avantajları hem dezavantajları olmuştur. Milli iktisat politikası çerçevesinde kapitülasyonların kaldırılması, ülke içinde faaliyet gösteren yabancı şirketlerin ve Avrupalı yatırımcıların faaliyetlerinin devlet tarafından kontrol edilmesine olanak sağlamıştır. Milli iktisat politikası çerçevesinde Türk-Müslüman girişimci Avrupalı yatırımcılar karşısında kayırlmış ve desteklenmiştir. Savaş sürecine denk gelen bu iktisadi politikalara Yabancı devletler savaş ortamının oluşturduğu olağanüstü durumdan dolayı büyük tepkiler gösterememişlerdir. Bu durum milli iktisat politikasının gerçekleştirilebilmesi için bir avantaj oluşturmuştur. Milli iktisat politikasını gerçekleştirilmesinin önündeki dezavantaj ise savaş giderlerindeki fazlalık olmuştur. Devlet elindeki ekonomik imkânın çoğunluğunu savaş giderlerini karşılamak için kullanmıştır. Son olarak İttihat ve Terakki iktidarı döneminde uygulanan liberal ve milli iktisat politikalarının esas amacı Türk-Müslüman Osmanlı halkını ticarete alıştırmak ve onlarda girişimcilik ruhunu oluşturmaya çalışmak olmuştur.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Bu çalışmada içerisinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, çalışmanın özgün olduğunu bildiririm. Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Bu çalışma tek yazar tarafından hazırlanarak ortaya konulmuştur.

Çıkar Beyanı

Bu çalışmanın hazırlanmasında çıkar çatışması yaşanacak herhangi bir durum bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Ahmad, F. (1999). İttihat ve Terakki (1908-1914). İstanbul: Kaynak Yayınları.
- Akşin, S. (2018). Kısa Türkiye Tarihi. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akyıldız, A. (2018). Osmanlıda Kâğıt Para Maliye ve Toplum. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Boratav, K. (2010). Türkiye İktisat Tarihi 1908-2007. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Çavdar, T. (1991). İttihat ve Terakki Cemiyeti. İstanbul: İletişim yayınları.
- Çavdar, T. (1992). Türkiye'de Liberalizm 1860-1990. Ankara: İmge Kitabevi.
- Çetinkaya, Y. D. (2014). 1908 Osmanlı Boykotu Bir Toplumsal Hareketin Analizi. İstanbul: İletişim Yayınları.

- Eldem, V. (1994). Harp ve Mütareke Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomisi. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Karabekir, K. (2011). İttihat ve Terakki Cemiyeti. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Karpat, K. H. (2019). Osmanlı Modernleşmesi: Toplum, Kurumsal değişim ve Nüfus. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Ortaylı, İ. (1981). II. Abdülhamid döneminde Osmanlı İmparatorluğunda Alman Nüfusu. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Toprak, Z. (1995). Türkiye'de Ekonomi ve Toplum. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Toprak, Z. (2018). Türkiye'de Milli İktisat 1908-1918. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tunaya, T. Z. (1989). Türkiye'de Siyasi Partiler; İttihat ve Terakki Bir Kuşağın, Bir Parti'nin Tarihi Cilt 3. İstanbul: Hürriyet Vakfı Yayınları.
- Uran, H. (2017). Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım (1908-1950). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yıldız, Ö. (2014). Osmanlı Devleti'nde Deniz Ticareti 1908-1914. İstanbul: Tarihçi Kitabevi.

EXTENDED ABSTRACT

The Committee of Union and Progress was founded on June 2, 1889 by a group of military medical students. The Committee of Union and Progress became the gathering place of the opposition masses against the rule of sultan Abdulhamid. The Committee of Union and Progress directed their opposition against the sultan and his administration.

One of the focal points of the Committee of Union and Progress's opposition to Sultan Abdulhamid was the economic situation in the country. The Committee of Union and Progress mentioned in their opposition that the country is increasingly being exploited by the European industry and economy. They saw Sultan Abdulhamid as the reason for the bad economic situation in the country.

After the overthrow of Sultan Abdulhamid, the Committee of Union and Progress took over the administration of the country. The economic policies implemented by the Union and progress government are divided into two periods. The period between 1908 and 1913 was the period in which liberal economic policy was implemented. The period between 1913 and 1918 was the period when the national economic policy was implemented.

The liberal economic policy that developed around the libertarian atmosphere that emerged after the second constitutional monarchy brought great economic gains for Europeans and non muslims, who took full advantage of the privileges provided by the capitulations. Turkish-Muslim people who produced using local methods have been adversely affected by this situation and have suffered economically. The Union and progress government, with its liberal economic policy, tried to bring the individual to the forefront by keeping the state away from economic life. It aimed to encourage the Ottoman people to

trade and to increase the tax revenues of the state by creating an entrepreneurial spirit in the people and to provide income to the state indirectly.

The political policies that started to change in the Union and progress government with the Balkan wars caused the change in economic policies. After that the Committee of Union and Progress implemented a more statist national economy policy. A Turkish-Muslim bourgeoisie was tried to be formed in the national economic policy where the capitulations were abolished. Turkish-Muslim industrialists and merchants were supported and favored against European and non muslims.

Liberal and national economic policies implemented by the union and progress government did not yield the desired results. The economic policies implemented during the union and progress government could not provide the economic development in the country. The biggest difference between liberal economic policy was the implementation of the national economy policy during the war period.

With National economic policy Turkish-Muslim class was advised that trade should be prioritized as a source of income other than the state. The disadvantage in front of the actualization of the national economic policy was the excess of war expenses. The state used most of its economic opportunity to meet the war expenses. One of the biggest reasons for the Committee of Union and Progress to implement the national economy policy was the territorial losses suffered by the Ottoman Empire after the Balkan wars.

One of the other reasons for the failure of the economic policies implemented by the union and progress government was the lack of a social structure that would ensure the continuity of the economic break throughs. The lack of a bourgeois class among the Turkish-Muslim community dealing with international trade or having the financial resources to realize the economic policies implemented by the government has been among the reasons for the failure. As it can be understood from here, the İttihad and Terakki (Union and Progress) Government tried to implement economic policies for the development of the country in a period of great wars such as the Balkan wars and the World War I. The lack of capital accumulation in the people and the state during the İttihad and Terakki (Union and Progress) Government prevented the formation of the bourgeois class that was desired to be formed with the liberal and national economic policies implemented. At the point reached with the lass of the first world war, the Union and Progress government last both the military war and the economic war. The Turkish Muslim people became more impoverished. During the first world war, when the Union and Progress government implemented the national economy policy, a war- rich group emerged from among the people close to the government. The emergence of this war-rich group has been the most critical aspect of the national economy policy implemented by the Committee of Union and Progress.